

★ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΟΥ ★

Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ, *)

8. ΠΑΡΙΣΙΟΙ

Μετά επτάμηνον διαμονήν μελέτης καὶ σποδῆς ἐν Λονδίῳ ἐπεκρίθη τούς Παρισίους, μεταπεσὼν ἀπὸ ἀντιθέσεως εἰς ἀντίθεσιν. Τὴν σοβαρότητα διεδέχθη ἡ φαιδρότης, τὴν γαλήνην ἡ τρικυμία, τὴν θετικότητα ἡ ἀστασία, τὸ φλέγμα ὁ θόρυβος. Ὅσον καὶ σμικρὸν ἂν λογισθῇ τὸ χωρίζον τὰ δύο ἔθνη στενὸν τῆς Μάγχης, φαίνεται μικροσκοπικός τις καὶ ἀφανὴς νόμος ἀπέναντι τοῦ γιγαντώδους ἀναστήματος τῆς διαφορᾶς τῶν ἐθνικῶν χαρακτήρων. Ἄν τὸ Λονδίον ἀποτελῇ οἰκογένειαν, οἱ Παρίσιοι παριστῶσι κόσμον ἐν συγκρίσει. Ἄλλη ζωὴ, ἄλλη τοῦ βίου ἀντίληψις, ἐντελῶς διήφορος τῶν ἄλλων λαῶν. Ἐν συνόλῳ ὁ ξένος εὐρίσκεται πρὸ κυκλῶνος ἡθῶν καὶ ἐθίμων, διότι οὐχὶ μόνον ἐκάστη συνοικία, ἀλλ' ἕκαστος σχεδὸν ἄνθρωπος κέκτηται καὶ ἰδιάζουσαν τῆς ζωῆς ἰδέαν. Αἱ πλατεῖαι μετὰ τῶν μνημείων των, τὰ βουλευτήρια μετὰ τῶν ἀνδριάντων των καὶ τῶν ζωντανῶν καλλονῶν τῶν περιδιαβαζουσῶν Γαλλίδων ἀποτελοῦν μίαν ἀπέραντον καλλιτεχνικὴν πινακοθήκην ἀφαρπάζουσαν, ἐλκούςαν, γοητεύουσαν.

Πλὴν ὅμως τοῦ γενικοῦ τούτου πλούτου, τοῦ προσπίπτοντος εἰς πάντα ὀφθαλμόν, ὑπάρχουσι καὶ θησαυροὶ τῆς τέχνης κεκλεισμένοι, ἀπατιοῦντες ἰδιαιτέρως ἐπισκεψίην, ἰδιαιτέραν μελέτην. Τοιοῦτοι εἶναι τὸ Λούβρον, τὸ Μουσεῖον τοῦ Λουξεμβούργου, αἱ Καλλιτεχνικαὶ Ἀκαδημίαι.

Τὸ μουσεῖον τοῦ Λούβρου εἶναι ἡ κορωνὶς τῶν φυλακῶν ἐν αἷς κατεδικάσθη ἡ ἐλευθέρα τέχνη νὰ εὐητηαί ἑσσεὶ καθεργμένη ὡς ξένη καὶ ἄπατρις, ἀπολαμβάνουσα μὲν θείας λατρείας, ἀλλ' ὑπὸ περιβάλλοντος ξένου ὅπου ὅσον καὶ ἂν προσπαθῇ νὰ καταστῇ φίλον πρὸς αὐτήν, δὲν δύναται νὰ τὸ ἐπιτύχῃ διότι καὶ ἡ τέχνη ἔχει τὸν ἐγωϊσμόν της καὶ τὴν φιλοπατίαν της.

Ἐν αἰθούρῃ σιωπηλῇ καὶ ρεμβῶδει ἥτις ὁμοιάζει μᾶλλον κατὰ τὸ μυστηριῶδες πρὸς ἰνδικήν τινα παγίδα, εὐρίθαι φυλαγμένη καλλιμάζμαρος κόρη, ἀτενίζουσα μετὰ περιεργείας τοῦ προσερχομένου προσκυνητᾶς ὡσεὶ ζητοῦσα νὰ ἀναγνωρίσῃ μετὰ αὐτῶν οἰκεῖον τινά, πρὸς ὃν νὰ ὁμιλήσῃ, νὰ εἴπῃ τὸν πόνον της, τὸ αἰώνιον ἐκεῖνο παράπονον ὅπου τὴν κατατρώγει ἀπὸ 90 καὶ πλέον ἐτῶν, γηράσασαν ἐν μέσῳ τῆς ἐν τῇ ξένῃ ἀπογοητεύσεως καὶ ὀλονὲν φθίνουσας ὑπὸ τὸ φθῖνον ἐκεῖνο περιβάλλον, τοῦ ὅπως ξένου κόσμου πρὸς τὴν γλῶσσάν της, τὰ ἥθη της, τὸν ἐθνισμόν της. Ὅτε εἰσῆλθον καὶ τὴν ἠτένισα, ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου κατεκύλισε συγκινήσεως δάκρυ πηγᾶσαν ἐκ τοῦ θυμοῦ τῆς καρδίας μου, ἣν ὡς σπάθῃ διέσχισεν ἡ ἀαγνώρισις ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Βασιλίδος τοῦ Λούβρου τῆς ἀτυχοῦς κόρης τῆς προγονικῆς μας τέχνης, τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου. Τί δὲ ἔλεγον πάντα ταῦτα, ποῖον τόνον διαμαρτυρίας δὲν ἀνέπεμπον πρὸς τὸ κύκλῳ ἐκεῖ ξένον περιβάλλον ὅπου ὅμως ἐν ἐγωϊστικῇ κατανώσει ἀπῆντα πρὸς ταῦτα ρητῶς καὶ ἀπεριφράστως.

*) Τέλος.

— Τὰ πάντα, τὴν Γαλλίαν αὐτὴν ἀντὶ τῆς Ἀφροδίτης!..

Καὶ ἡ Ἀφροδίτη σιωπᾷ ἀκούσασα τὸν ἀπέλιπα τοῦτον τόνον. Ὡ! ἐὰν ὁ φιλοτεχνήσας καλλιτέχνης εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἐμβάλλῃ φωνήν, διότι τοῦτο καὶ μόνον ἐλλεῖπει ἀπὸ τὸ ἔξοχον ἐκεῖνο ἀριστοῦργημα πάντων τῶν αἰώνων, αἱ! τότε ἤθελον λάβει παρ' αὐτῆς ἀν' ἀξίαν οἱ ἄλλοι ἀπάντησιν. Ἀλλὰ σιωπᾷ, σιωπᾷ πάντοτε καὶ θὰ σιωπᾷ αἰῶνας...

Εἰς τὸ ἄνω πύτωμα τοῦ αὐτοῦ Μουσείου εὐρήνται τὰ ἀριστουργήματα τῶν διαφόρων ἀνὰ τοὺς αἰῶνας Σχολῶν τῆς Τέχνης. Ἐκεῖ εὐρίσκει τις συναυλίαν ἐλόκληρον διαφόρων τῆς Τέχνης ἀποχρώσεων. Ἐκεῖ εὐρίθαι ὁ Μουρίλλος διὰ τῆς Παναγίας του, ὁ Ραφαήλ, ὁ Τατιανός, ὁ Ροϊβνς, ὁ Ρέμβραντ, ὁ Βαν Δικ κλπ. Πλὴν, ὅλων τούτων τὸ σύνολον ὁμοιάζει πρὸς σταγόναν ἐν Ὠκεανῷ ἀπέναντι τοῦ κολοσσοῦ τοῦ εὐρισκόμενου ἐν τῷ κάτω πατώματι τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου.

Ἐπεσκέφθη καὶ τὰς Βερσαλλίας. Αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ πολεμικὸν Μουσεῖον τῶν Γάλλων, ἐνθα εὐρίσκονται ὅλοι τῆς Γαλλίας οἱ πόλεμοι ἀπεικονισμένοι μετὰ ζωῆς καὶ δυνάμεως τεχνικῆς, οὐτῆς τυχοῦσης. Τοῦτο ἦν τὸ ἀνίκητον τοῦ φιλομουσοῦ τῆς Γαλλίας Βασιλέως Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. ὅπου ὁ μέγας ἐκείνος ἀνὴρ ἐκόσμησε διὰ παντός ὅ,τι ἡδύνατο νὰ παρουσιάσῃ ἡ τέχνη ἔξοχον καὶ ὠραῖον. Κῆποι ἀπέραντοι ἐστολισμένοι δι' ἀγαλμάτων καὶ πίδακες ἀναδίδοντες τὸ ὕδωρ ἀπὸ στόματος Σιτύρων, ἀποτελοῦν ἐν μαγικόν σύνολον ὅπου ὁ ἐπισκεφθεὶς τοὺς Παρισίους καὶ μὴ ἰδὼν δὲν εἶδε τίποτε.

Τὸ Μουσεῖον τοῦ Λουξεμβούργου εἶναι ὅ,τι καὶ ἡ Νέα Πινακοθήκη τοῦ Λονδίνου. Ὅλα τὰ ἀριστουργήματα τῆς Νέας Γαλλικῆς τέχνης εὐρήνται ἐκεῖ ἀνηρτημένα, θαρραλέως δηλοῦντα τὴν μεγάλην ὄντως περίδοον τῶν Γάλλων ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ. Αὐτοῦ εὐρίθαι καὶ ὁ Χριστὸς τοῦ Μπονᾶ, τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο κειμήλιον τῶν νέων χρόνων, ὅπου ἐσημείωσε νέαν περίδοον ἐν τῇ τέχνῃ ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἐμφανιτέως του. Ἀλλὰ πλὴν τούτων, πλὴν τοῦ Πανθέου, τοῦ κοιμητηρίου τούτου τῶν μεγάλων τῆς Γαλλίας τέκνων, ἐν ᾧ εὐρήνται τὰ ἐξοχώτερα ἔργα τῆς ζωγραφικῆς τῶν νέων χρόνων ὡς «τὸ μαρτύριον τοῦ Ἀγ. Διονυσίου» ἢ «Ἀποκάλυψις τῆς Ἰωάννας Δ' Ἀρχ» καὶ ἄλλα, πλὴν τῶν διαφόρων ἐργαστηρίων τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν, πλὴν τῶν σχολῶν τῆς Τέχνης, ἐκάστη ὁδός, ἐκάστη πλατεῖα, ἀποτελεῖ καὶ ἰδιαιτέρον τῆς τέχνης περιβάλλον. Ἐν Παρίσις εὐρίθαι καὶ ἡ Μεγάλῃ Σχολῇ τῶν Καλῶν Τεχνῶν (*Ecole des beaux arts*) ἐν ᾗ διδάσκεται ἡ Γαλλικὴ Τέχνη ἥτις ὡς βάσιν καὶ σκοπὸν προέθετο τὸν ἐξωραϊσμόν καὶ αὐτὴ ἡ ἰδιότης σήμερον διακρίνει τὴν Γαλλικὴν Σχολὴν τῶν ἄλλων Σχολῶν Γερμανίας καὶ Ἀγγλίας. Εἰσηγητὴς τῆς τοιαύτης Σχολῆς ὑπῆρξε πρῶτος ὁ Bonnat, ὅστις σήμερον ἐν Γαλλίᾳ ἀπολαύει θείας λατρείας. Τὸ ἐν τῷ Πανθέῳ εὐρισκόμενον ἔργον του «τὸ μαρτύριον τοῦ Ἀγ. Διονυσίου» ὅπου μετὰ τὸν «Χριστὸν τοῦ» εὐρίθαι ἐν τῇ δευτέρᾳ σειρᾷ ὡς ἀριστοῦργημα τέχνης, κατὰ τοῦτο ἰδιαζόντως ἐκτιμᾶται, διότι ἐπὶ τούτου ὑπάρχει ἐλόκληρος ὁ κανονισμὸς τῆς Γαλλικῆς Τέχνης ἀποτετυπωμένος.

Μετὰ δύο μηνῶν διαμονήν ἐγκατέλειπον τοὺς Παρισίους, τὴν πόλιν αὐτὴν τοῦ θορύβου καὶ συγχύσεως

μεταβαίνων εἰς Μόναχον, συγκεκριμένης κρατῶν ἐτι τὰς ἀναμνήσεις.

9. ΜΟΝΑΧΟΝ

Εὐρίσκομαι ἤδη εἰς τὸ Μόναχον τὴν πρωτεύουσαν τοῦ καλλιτέχνου ἐξ ἐνστίκτου λαοῦ τῆς Βαυαρίας. Τὸ Μόναχον ἀποτελεῖ ἐν μέσον μεταξὺ τῆς ἄκρας σοβαρότητος τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς ἄκρας φαιδρότητος τῶν Παρισίων.

Εἶναι ὁ μεσάζων ὅρος, ὁ συγκρατῶν τὰ καλλιτεχνικά σκηπτρα ἀπὸ νῆϊδος καὶ πλέον καὶ οὐτινος τὴν αὐθεντίαν ἐν τῇ Τέχνῃ δὲν ἡδυνήθη εἰσέτι, ἀλλ' οὐτε θά δυνήθῃ νὰ κλονίσῃ οὐδεμία καλλιτεχνικὴ προαγωγὴ οἰασθῇποτε πόλεως. Ἐκ πρώτης ὀψεως φαίνεται πόλις ἑλληνικὴ. Ρυθμοὶ Ἰωνικοί, Αἰολικοί, Δωρικοὶ κοσμοῦσιν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν πόλιν, αἱ δὲ ἐπὶ τῶν Ἀκαδημιῶν καὶ Μουσείων τετυπωμένοι εἰκόνες τῆς Ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως, ἀποδίδουσι μεγίστην τὴν ἔνδειξιν τοῦ ἀπὸ πρώτης ἀπόψεως Ἑλληνικοῦ τῆς πόλεως. Τὸ Μόναχον μοι ἦτο γνωστὸν ἐκ τῶν θαιάμβων τοῦ Ἑλληνος καθηγητοῦ Γύζη. Δὲν εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν μετὰ τὸν φόβον ἐκείνων μεθ' οὗ εἰσηρχόμεν εἰς τὰς ἄλλας μεγαλόπολεις τῆς Ἑσπερίας. Μοὶ ἐφαίνετο ὥσπερ ἔξις αἰεὶ ἔτη πολλά. Ἡ Σχολὴ τοῦ Μονάχου μοι ἐφαίετο οἰκεία, ὅσον καὶ ἡ τοῦ Μετσοβίου Πολυτεχ. εἰς.

Τὸ Μόναχον εἶναι ἡ σκηπτὸν πόλις τῆς καλλιτεχνίας, ἡ φιλοξένως καὶ φιλοστόργως διαχειρουσα τὰ φῶτά της πρὸς πάντα προσερχόμενον ξένον καὶ ἐφιέμενον ἀνωτέρας σπουδῆς καὶ μαθήσεως.

Ἐν αὐτῷ λειτουργοῦσιν ὑπὲρ τὰς 12 σχολὰς διαφόρων κλάδων καὶ ἀποχρώσεων τῆς τέχνης. Πρὸ ἐξήκοντα ἐτῶν δὲν ὑπῆρχεν εἰμὴ μία καὶ μινον Σχολὴ χρωμάτων, ἐν ᾗ σήμερον πλείονες τῶν ἐξ διαχέουσι τὰ φῶτα τῆς Τέχνης. Ἰδρυτὴς καὶ ἀναμορτωτὴς τῶν Καλλιτεχνικῶν τοῦ Μονάχου Σχολῶν ὑπῆρξεν ὁ μεγαλεπύβολος καὶ ἐνθουσιώδης Βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος ΙΑ', ὅστις ἐμπνευσθεὶς ἐκ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἔρωτος πρὸς τὸν Ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν κόσμον, ἐσκέφθη νὰ μεταβάλῃ τὸ Μόναχον εἰς Ἀθῆνας καὶ κατάρθωσεν νὰ τὸ πραγματοποιήσῃ. Αἱ ὑπάρχουσαι σχολαὶ τῆς Καλλιτεχνίας ἐν Μονάχῳ ὀφείλονται ὅλως εἰς τὸν ἀκάματον ζῆλον τοῦ εὐγενοῦς ἐκείνου ἀνδρός· ρυθμίσαται δὲ τὸ πρόγραμμα αὐτῶν ἐπὶ τῶν γνωστῶν βάσεων τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Καλλιτεχνίας, ἀπέβησαν ἀπαράμιλλοι πρὸς τὴν καθ' ὅλου δρᾶσιν καὶ ἀναγέννησιν τῆς Τέχνης.

Πρῶτος δὸς τὴν γενικὴν ἰδέαν καὶ τιθέμενος τὰς βάσεις τῆς μελλούσης προόδου ἦτο ὁ μέγας τοῦ αἰῶνος διδάσκαλος τῆς Τέχνης ὁ αἰμίμητος Πιλότης, οὐτινος οἱ μεγάλοι πίνακες «Ἀπολογία τῆς Δυσδαίμονας» καὶ ὁ Θύνακτος τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου» εὐρίσκονται κατατεθειμένοι ἐν τῇ Σχολῇ ὡς ἱερὰ πρότυπα τῆς ἐν ταῖς Σχολαῖς τοῦ Μονάχου διδασκομένης Τέχνης.

Ἐπίσης ὁ Λεντζερμάιερ, ὁ Λέφτς, ὁ Λιτερσμίθ καὶ ἄλλοι σοφοὶ καθηγηταὶ ἠγλάισαν τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο τοῦ Μονάχου Καλλιτεχνικὸν τέμενος μέχρι τοῦ αὐτοῦ, δικαίως δὲ σήμερον κρίνεται ἡ πόλις αὕτη ὡς αἱ Ἀθῆναι ἄλλοτε, ἡ ἐστία τῶν φώτων τῆς Καλλιτεχνίας καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον. Ὁ χρωσθηρισμός, δηλαδὴ ὁ τρόπος τοῦ χειρίζεσθαι τὸν χρωστικόν, τῆς Σχολῆς τοῦ Πιλότη, τυγχάνει ὁ τελειότερον δυνάμενος ν' ἀποδώσῃ πᾶσαν φυσικὴν ἀποχρῶσιν μετὰ τῆς ζωῆς ἐκείνης τοῦ φυσικοῦ ἢ ἐπιδίδκει ἡ τέχνη καὶ ἡτις ἀποτελεῖ τὸ ὅριον αὐτῆς — Οἱ ὑπερφυσικοὶ πίνακες τοῦ δαιμονίου Πιλότη καὶ δὴ ὁ παριστῶν τὸν θάνατον τοῦ «Μεγ. Ἀλεξάνδρου» ὅστις δυστυχῶς κα-

τελείφθη οὐχὶ τελείως ἐπεξεργασμένος, ἔνεκα τοῦ θανάτου τοῦ ζωγράφου, ἀποτελοῦσι τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα, ἐκείνην, ἣτις οἶδει τὴν σφραγίδα τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀληθείας. — Ἡ Σχολὴ τῶν συνθέσεων ὀφείλει νὰ προσελκύσῃ ἡμᾶς περισσύτερον καθ' ὅτι αὕτη κολλικεύει τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν ἐγωϊσμόν, ἐπειδὴ αὐτὴν ἀνήγαγεν εἰς περιωπὴν ὁ αἰοιδίμος Γύζης, τὸ καύχημα τῆς Παγκοσμίου τέχνης.

Ἀπέθανεν ὁ Γύζης. Ἀλλ' ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸ Μόναχον βλέπει ὅτι ὁ Γύζης δὲν ἀπέθανεν, οὔτε θά ἀποθάνῃ! Τὸ ὄνομά του, τὰ ἔργα του εὐρηγται ἐν Μονάχῳ δασαλπίζοντα ἀνὰ τὴν ὑφήλιον τὸν κολλιστὸν τῆς φήμης τοῦ μεγάλου τῆς Τέχνης τέκνου, οἱ δὲ Γερμανοὶ ἀποθεοῦσιν αὐτὸν διὰ τῆς φράσεως:

— Κρῖμα νὰ μὴ ἦτο Γερμανός!

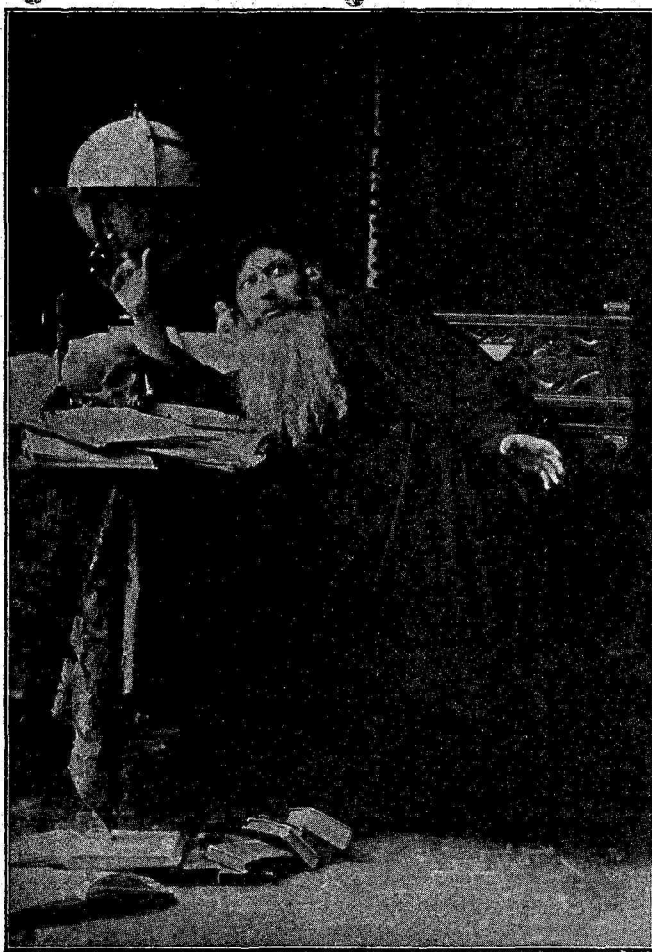
Ἡ εἰκὼν του εὐρηγται ἀνηρτημένη παραπλευρῶς τῆς εἰκόνος τοῦ Πιλότη ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Μονάχου φιλοτεχνηθεῖσα πρὸς τοῦ διασημοῦ Λεμπάχ. «Ἡ ἐαρινὴ συμφωνία τοῦ» τὸ μάγον αὐτοῦ ἀποκύημα τῆς αἰθεροβόχμονος φαντασίας τοῦ Γύζη καὶ ἡ «Ἀποκρῶ» στολίζουσι τὰς αἰθούσας τῆς Πινακοθήκης. Ἡ Δόξα του, ἡ Νίκη, οἱ Ἀρραβῶνες, τὸ τριπλοῦν «Τάμα» ἀποπνέουσιν Ἑλληνικωτάτην αὐραν, ἀναδεικνύουσιν τὸ φυσικὸν τέκνον τῆς Τέχνης ὑπεράνω τῶν γενομένων τοιοῦτων δι' ἐπικτήτων προσόντων.

10. ΟΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΙ

Πόσοι σήμερον δὲν μεταβαίνουσιν ἀπόφοιτοι τοῦ Μετσοβίου ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας ὑφ' ἃς καὶ ὁ Γύζης εἰς Εὐρώπην πρὸς εὐρυτέραν πειρὴν; Πόσα χρήματα δὲν θυσιάζει τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἵνα πέμπῃ κατὰ πᾶσαν τετραετίαν δύο ἀπαφοίτους τοῦ Μετσοβίου εἰς Εὐρώπην πρὸς τελείαν κατάρτισιν;

Ἡ ἀπὸ ἐτῶν ἐπικρατοῦσα αὕτη συνήθεια τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως δὲν ἔπρεπε νὰ ἀναδειχθῇ μέχρι τοῦδε τοιαῦτα ἀποτελέσματα, ὥστε σήμερον νὰ ἔχωμεν οὐχὶ μόνον ἕνα Γύζην ἀλλὰ πολλοὺς καὶ ὁ θάνατος τοῦ ἐνὸς νὰ μὴ στείχῃ εἰς ἡμᾶς τὸ κενὸν τῆς ἀδυνάτου ἀναπληρώσεως; Ποῦ δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν τὸ τοιοῦτον; Βεβαίως εἰς τὴν ἀμεριμνησίαν καὶ ἀφέλειαν τῆς Κυβερνήσεως, ἣτις ὤφειλε διὰ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀντιπροσώπων τῆς αὐστηράν νὰ ἐξασκῇ τὴν ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν κατὰ τετραετίαν ἐκείσε στελλομένων. Ὅτι ὁ διαχωρισμὸς εἰς δὴν ὑποβάλλονται οἱ τρόφιμοι οὗτοι πρὸς τῆς ἀποστολῆς των εἰς Εὐρώπην τελεῖται ὑφ' ὅλους τοὺς ὅρους τῆς αὐστηρότητος, εἶναι ἔξω πάτης ἀμφιβολίας. Δὲν εἶναι λοιπὸν κρῖμα, δὲν εἶναι ἀδίκημα μέγα καὶ πρὸς τὸ δημόσιον ταμεῖον καὶ πρὸς αὐτὰ ἔτι τὰ τάλαντα τῶν πεμπομένων τροφίμων, νὰ μὴ παρακολουθῇ αὐτοὺς μέχρι πέρατος σπουδῶν ἡ αὐτὴ αὐστηρότης, ἡ αὐτὴ ἐπιμέλεια; Τοῦτο μὴ γενομένου, οὐδέποτε θέλομεν ἰδεῖ ἀναδειχθῆναι καλλιτεχνικὴν ὄχι εἰς περιωπὴν Γύζη, ἀλλὰ κοινὸν ἐν Εὐρώπῃ ζωγράφον καὶ τότε κάλλιον ἤθελεν εἶσθαι ἵνα τὰ κατὰ πᾶσαν τετραετίαν σπαταλῶμενα χρήματα, χρησιμοποιῶνται πρὸς ἀγορὰν ἔργων ἀναδεικνύμενων καλλιτεχνῶν, ἅτινα τοποθετούμενα ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Πολυτεχνείου θά ἐπιφέρωσι μεγαλειτέραν ὠφέλειαν καὶ δὴ γενικὴν.

Ταῦτα γράφω ἐκ πόνου καὶ ψυχικοῦ ἄλγους διότι τὸ εἰς Εὐρώπην ταξειδίων μου μοὶ ἀπεκάλυψε πλείστα ὅσα αἰτία τῆς κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἀμεριμνησίας περὶ τὴν ἐποπτείαν τῶν ἐκεῖ πεμπομένων. Εἶναι ἀληθὲς μὲν ὅτι αἱ ἐν Εὐρώπῃ Ἀκαδημίαι περιέχουσι πᾶ ὅ, τι δύναται νὰ ἀναδείξῃ ἄνθρωπον τάλαντον ἀλλὰ παραπλευρῶς αὐτῶν τῶν ἀναδεικτικῶν μέσων, ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα ἀντίξοα δυνάμενα νὰ ἀρπαρ-

Βασιλικόν Θέατρον

Ο κ. Φύρστ ως Φάουστ

σωσι' και συνθλώσωσιν υπό τήν πίεσιν αὐτῶν πᾶν τάλαντον, πᾶσαν φυσικὴν δύναμιν παντός, ὅστις ἀπὸ στενοῦ ται περιωρισμένου ὀρίζοντος εἰσπίπτει ἀποτόμως εἰς τὸν κυκεῶνα ἐκεῖνον τῆς κραιπάλης και ἀκολασίας και δὴ ὅταν ἑλλείπει ἀπ' αὐτοῦ πᾶσα ἐπιμέλεια.

Τούτου δὲ ἀπόδειξις τρανωτάτῃ πρόκειται ἡ πασιασθεῖσα ἐργασία ὑπὸ τῶν τελειοφρόνων τούτων τῶν ἀνωτέρων ἐν Εὐρώπῃ Σχολῶν, οἵτινες οὐ μόνον οὐδὲν ἄξιον λόγου ἐπεδείξαντο, ἀλλὰ τολμῶ εἰπεῖν, ὅτι και τὸ ἐφόδιον τῆς Τέχνης, ὅπερ παρὰ τοῦ Λύτρα ἀπήλαυσαν, και τοῦτοῦπέστη παρ' αὐτοῖς μείωσιν.

Ἀλλὰ δὲν ἑλλείπει μόνον ἡ ἐπὶ τῶν πεμπομένων τροφίμων ἐποπτεία, ἀλλ' ἑλλείπει δυστυχῶς και ἡ ἐνθάρρυνσις ἐκ μέρους τῶν δυναμένων νὰ ἐπιδώσωσι θάρρος και ἀπὸ τῆς Σχολῆς τοῦ Μετσοβείου. Ἡ οὕτως ριφθεῖσα εἰς τὴν τύχην της καλλιτεχνία ἐν Ἑλλάδι οὐ μόνον στάδιον προαγωγῆς δὲν θὰ εὕρῃ ποτέ, ἀλλὰ φοβοῦμαι πολὺ μὴ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ μὴ γνωρίζωμεν και τὴν τῶν χρωμάτων ἀνάμιξιν. Τὰς ἐν Εὐρώπῃ Σχολὰς ἐπισκέπτονται συχνά οἱ Βασιλεῖς, οἱ Πρίγκηπες, οἱ ἐν τέλει, ἐνθαρρύνοντες τοὺς ἐργαζομένους; ἐκεῖ σπουδαστὰς και ἀναπτεροῦντες τὰς ἐλπίδας τῶν. Οἱ ἐν Ἀθήναις ὅμως ἐν τῷ Μετσοβείῳ σπουδάζοντες ἐκτὸς τῶν καθηγητῶν και τῶν ἐπιστατῶν ἀμφιβάλλω ἐὰν βλέπωσι ποτε και τρίτον τινὰ ἄνθρωπον. Τοῦτο ἀντελήφθη δυστυχῶς ὁ ἴδιος καθ' ὅτι και τοι ἐπταετίαν δολόκληρον ἐσπούδασα ἐν τῷ Μετσοβείῳ, δὲν κατώρθωσα νὰ γνωρίσω ἐξ ὀψεως τοῦλάχιστον και τὸν Διευθυντὴν αὐτὸν τῆς Σχολῆς.

11. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Περατῶ τὰς ἐντυπώσεις μου διὰ γενικοῦ συμπεράσματος, τὸ ὅποιον δὲν θέλει εἶσθαι και ἐπιζήμιον διὰ πάντα καλλιτέχνην, ἐφιέμενον ἀνωτέρων σπουδῶν ἐν Εὐρώπῃ.

Αἱ ἐν Λονδίῳ Σχολαὶ τυγχάνουσιν ἀρτίως καταρτίσεως, δυνάμεναι πολλὰ νὰ ὠφελήσωσι τοὺς ἐν αὐταῖς σπουδαστάς, ἀλλὰ προσिताὶ δυστυχῶς μόνον εἰς πλήρες βαλάντιον, καθ' ὅτι ὁ ἐκεῖ βίος εἶναι ἴαν δαπανηρὸς. Αἱ ἐν Παρίσι εἶναι ὑπὸ ἐπιψιν σπουδῶν ἐπίσης ἄρισται, ἀλλ' οἱ Παρίσιοι περικλείουσι τοσαύτας διὰ τὴν νεότητα ἀπολαύσεις, ὥστε σχεδὸν ὑπερνικῶσιν αὐταὶ τὸν ζῆλον και τὴν πρὸς τὰς σπουδὰς προθυμίαν και παρασύρουσιν εἰς ἄλλους πόθους και ἄλλας ἐπασχολήσας.

Ἡ μόνη πόλις διὰ τελείαν κατάρτισιν ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, καλλιτεχνικὴν, οἰκονομικὴν, ἡρέμου και ἡσυχου βίου, εἶναι τὸ Μονάχον. Ἐνταῦθα ὅμως ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ προστίθεται ὁ ὅρος τῆς ἐντελοῦς γνώσεως τῆς Γερμανικῆς γλώσσης. Ὁ γνωρίζων τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου ἐν Μονάχῳ καλλιτέχνης δύναται νὰ εὕρῃ τὸ πᾶν, ὅπερ συντελεῖ διὰ προαγωγὴν και ἀνάδειξιν. Τοῦτο δὲ διότι τὰ σπουδαιότερα μαθήματα τῆς Τέχνης, οἷον Ἱστορία τῆς Τέχνης, Χημεία τῶν χρωμάτων, Προοπτικὴ και σύνθεσις, τὰ ἀρτίως δαδασκόμενα ἐν Μονάχῳ, ἀπαιτοῦσι ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς γλώσσης ἐν ἣ διδάσκονται. Οἱ ἐν Μονάχῳ φοιτῶντες Ἕλληνες σπουδασταὶ παρακολουθοῦντες μόνον τὸ τεχνικὸν μέρος, ἀδυνατοῦσιν ἐνεκεν τῆς ἀγνοίας τῆς γλώσσης νὰ

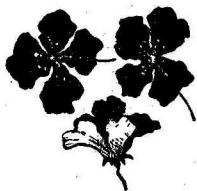
Τάφοι Κινέζων βασιλέων εις τὸ Μοϋνθεν

παρακολουθήσωσι τὰ ἄνω μαθήματα καὶ ὡς ἐκ τούτου ζημιοῦνται μεγάλως.

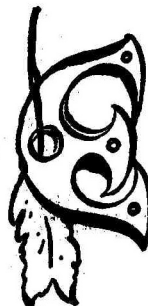
Ὁὐχ ἦττον ὅμως δι' ἀπόφοιτον ἀνωτέρας Εὐρωπαϊκῆς Σχολῆς καλὸν θεωρεῖται κατὰ τὴν γνώμην τοῦ διασήμου Ἀγγλοῦ καλλιτέχνου Μπράμπλεϋ καὶ ἡ ἐπὶ τόπου ἐπίσκεψις τῶν Σχολῶν καὶ Πινακοθηκῶν Λονδίνου, Μονάχου, Φλωρεντίας καὶ Παρισίων. Πρὸ τοῦ ἐγκαταλείψω τὴν πόλιν τοῦ Μονάχου ἔσχον τὴν τύχην νὰ εἶδω καὶ τὴν κηδεῖαν τοῦ περιωνύμου ζωγράφου Λεμπάχ. Ὅσον καὶ ἐὰν προσεπάθουν νὰ περιγράψω τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς πενθίμου ἐκείνης τελετῆς, δὲν θὰ ἠδυνάμην ποτὲ νὰ ἀναπαραστήσω αὐτήν, οἷαν ἀληθῶς τὴν εἶδον. Ἐκεῖ ἐφάνη ἡ ἐκτίμησις ἣν ἀπονέμουσιν οἱ Εὐρωπαῖοι εἰς τὴν καλλιτεχνίαν. Καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ ἀπλοῦς λαὸς ἐθρῆνει τὴν ἀπώλειαν ἣν ὑπέστη ἡ Γερμανία ἀπολέσασα τὸν ἔχοντα τὰ σκῆπτρα τῆς προσωπογραφίας ἀνὰ χεῖρας. Καὶ τὰ δάκρυα ἐκεῖνα τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ ἦσαν ὁ ἀφθιτος τῆς δόξης στέφανος καὶ ἡ ἐναργὴς ἔνδειξις τῆς ἀξίας τοῦ Καλλιτέχνου.

Ἐν Σμύρνῃ

Χ. ΣΥΡΡΑΚΟΣ

Ἑταιρεία τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν.

Πι τέλους ! Ἦτο καιρὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἀφοσιωθέντες εἰς τὴν ἐξυπηρετήσιν τοῦ Καλοῦ, εἴτε διὰ τῆς γραφίδος, εἴτε διὰ τοῦ χρωστικῆρος, νὰ ἀποκτήσουν τὴν λέσχην των. ἐν ἐντευκτήριον εἰς ὃ νὰ συγκεντροῦνται, νὰ ἐπικοινωνῶσι, νὰ γνωρισθῶσιν μεταξύ των πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν, νὰ συναδελφωθῶσι. Καίτοι ὁ τόπος μας εἶνε μικρός, ἐν τούτοις οἱ συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχναι ζῶμεν ὥσει νὰ μᾶς ἐχώριζαν Συνικὰ τείχη. Εὐτυχῶς ἡ πρωτοβουλία ὑπῆρξεν ὁθοναρὰ καὶ ὁ θεμέλιος λίθος ἐτέθη.